

متن قرارداد الحاقی گس- گلشایان

« قرارداد الحاقی » بین دولت شاهنشاهی ایران و کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود - تهران مورخه ۱۷ ژوئیه ۱۹۴۹ برابر با ۲۶ تیر ماه ۱۳۲۸

متن قرارداد الحاقی

نظر به قرارداد (که در این قرارداد، قرارداد اصلی نامیده می شود) منعقد در تاریخ ۲۹ آوریل ۱۹۳۳ بین دولت شاهنشاهی ایران از یک طرف و کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود از طرف دیگر که به موجب آن امتیازی برای تنظیم روابط بین طرفین مذکور در فوق برقرار گردیده است و نظر به اینکه متعاقب مذاکرات کامل و دوستانه دولت و کمپانی موافقت نموده اند که به ملاحظه تغییراتی که در نتیجه جنگ جهانی ۱۹۳۹ - ۱۹۴۵ در اوضاع اقتصادی حادث شده مزایای مالی که طبق قرار داد اصلی به دولت تعلق می گیرد، بایستی به میزان و به ترتیب آتی الذکر افزایش یابد.

و نظر به اینکه طرفین برای تامین این منظور موافقت نموده اند که قرار داد الحاقی منعقد نمایند، علیهذا بین دولت شاهنشاهی ایران و کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود به شرح زیر موافقت می شود:

۱- این قرارداد « قرارداد الحاقی » است و جزء لاینفک قرارداد اصلی محسوب می شود.

۲- هر عبارتی که در این قرارداد استعمال می شود و در قرارداد اصلی تعریف آن عبارت به عمل آمده است همان معنی مصطلحه در قرارداد اصلی را خواهد داشت، به استثنای کلیه عبارات مستعمله در قرارداد اصلی به عنوان پرس و پرسان و دولت شاهنشاهی پرس و کمپانی انگلیس و پرسان محدود که از لحاظ این قرارداد منظور از عبارات مزبور به ترتیب ایران - ایرانی - دولت شاهنشاهی ایران - کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود خواهد بود و همچنین دیوان داوری دائمی بین المللی ذکر شده است منظور از آن دیوان دادگستری بین المللی می باشد که از طرف ملل متحد تأسیس شده است.

۳- الف- برای سال مسیحی که به ۳۱ دسامبر ۱۹۴۸ منتهی گردیده و از آن به بعد میزان حق الامتیاز سالیانه که به موجب جزء (۱- الف) ماده ۱۰ قرارداد اصلی به دولت تعلق می گیرد از چهار شلینگ به شش شلینگ برای هر تن نفتی که برای مصرف داخلی در ایران به فروش برسد و یا از ایران صادر شود ترقی داده خواهد شد.

ب- در اجرای تغییر مقرر در بند الف ماده ۳ این قرارداد به طور عطف بماسبق که شامل سال مسیحی منتهی به ۳۱ دسامبر ۱۹۴۸ می گردد و با منظور داشتن مقررات جزء (۷- الف) ماده ۱۰ قرارداد اصلی، کمپانی در ظرف سی روز از تاریخ اجرای این قرارداد مبلغ سه میلیون و سیصد و شصت و چهار هزار و چهارصد و پنجاه و نه لیره استرلینگ (۲،۳۶۴،۴۵۹ لیره استرلینگ) به دولت خواهد پرداخت.

۴- الف- برای اینکه استفاده بیشتر و مطمئن تر و فوری تر نسبت به آنچه در جزء (۱) ب و جزء (۳) الف ماده ۱۰ قرارداد اصلی پیش بینی شده عاید دولت گردد کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود از محل وجوهی که به حساب « ذخیره عمومی » می گذارد برای هر دوره مالی که حسابهای کمپانی برای آن دوره تنظیم می گردد (شروع آن از دوره مالی خواهد بود که به ۳۱ دسامبر ۱۹۴۸ ختم گردید) مبلغی معادل ۲۰ درصد از رقمی را به دولت خواهد پرداخت که از افزایش مبلغ منظور به حساب « ذخیره عمومی » (طبق حسابهای منتشره دوره مالی مربوطه) به تناسب موجود بین بیست شلینگ و تفاضل بیست شلینگ و نرخ استاندارد مالیات بر درآمد انگلستان در تاریخ مربوطه حاصل می گردد.

تاریخ مربوطه عبارت خواهد بود از تاریخ آخرین توزیع سود به دارندگان سهام عادی بابت دوره مالی مورد بحث یا در صورتی که چنین توزیعی در بین نباشد عبارت خواهد بود از تاریخ يك ماه بعد از تاریخ مجمع عمومی که حسابهای مورد بحث در آن مطرح شده باشد.

برای اجرای اصل معینه در بند الف فوق مثالهای بین طرفین این قرارداد مورد موافقت قرار گرفته و در ضمیمه این قرارداد درج گردیده است.

ب- چنانکه بابت هر دوره مالی که برای آن حسابهای کمپانی نفت انگلیس و ایران محدود (از تاریخ دوره مالی منتهی به ۳۱ دسامبر ۱۹۴۸ به بعد) تنظیم شده جمع مبلغی که کمپانی باید طبق بند الف ماده ۴ قرارداد فعلی و جزء (۱) ب ماده ۱۰ قرارداد اصلی به دولت پردازد احیاناً از چهار میلیون لیره استرلینگ (۴,۰۰۰,۰۰۰ لیره استرلینگ) کمتر بشود کمپانی ما به التفاوت جمع مبلغ مزبور و چهار میلیون لیره استرلینگ (۴,۰۰۰,۰۰۰ لیره استرلینگ) را به دولت خواهد پرداخت.

معهداً مقرر است که چنانکه در طی یکی از دوره های مالی مذکور کمپانی بر اثر حوادثی که خارج از اختیار او باشد نتواند نفت از ایران صادر نماید از میزان مبلغی که کمپانی باید بابت چنین دوره طبق مقررات سابق الذکر جزء (ب) فرعی) قرارداد فعلی به دولت پردازد باید مبلغی کسر گردد که نسبت آن با میزان مبلغ سابق الذکر همان نسبتی را دارا باشد که بین مدت این تعطیل و دوره مالی مذکور وجود دارد.

ج- کلیه مبالغ لازم التأدیبه به دولت ایران بابت هر دوره مالی طبق بند الف و بند ب ماده ۴ این قرارداد در تاریخ مربوطه آن دوره مالی پرداخته خواهد شد.

د- مقررات جزء (۵) ماده ۱۰ قرار داد اصلی در مورد هیچیک از وجوهی که کمپانی طبق بند الف و یا بند ب ماده ۴ این قرارداد به دولت پرداخته قابل اجرا نمی باشد.

۵- الف- نسبت مبلغ چهارده میلیون لیره استرلینگ (۱۴,۰۰۰,۰۰۰ لیره استرلینگ) که در ترازنامه کمپانی نفت انگلیس و ایران به تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۴۷ به عنوان تشکیل « ذخیره عمومی » کمپانی مزبور منظور شده است کمپانی در ظرف سی روز از تاریخ اجرای این قرارداد مبلغ پنج میلیون و نود هزار و نهصد و نه لیره استرلینگ (۵,۰۹۰,۹۰۹ لیره استرلینگ) به دولت خواهد پرداخت.

ب- مقررات جزء (۵) ماده ۱۰ قرارداد اصلی در مورد پرداختی که کمپانی باید طبق بند الف ماده ۵ فعلی به عمل آورد قابل اجرا نمی باشد.

۶- وجوهی که کمپانی باید به موجب مواد ۴ و ۵ این قرارداد پردازد به جای مبالغ زیر پرداخته شده و قائم مقام آنها خواهد بود.

۱- هر پرداخت بدون طبق جزء (I - ب) ماده ۱۰ قرارداد اصلی بابت هر گونه توزیع مربوطه به « ذخیره عمومی » کمپانی.
۲- هر مبلغی که طبق جزء (III - الف) ماده ۱۰ قرارداد اصلی در انقضای امتیاز و یا در صورت ترك آن از طرف کمپانی طبق ماده ۲۵ قرارداد اصلی ممکن بود بابت « ذخیره عمومی » از طرف کمپانی به دولت لازم التأدیبه گردد.

۷- الف- برای سال مسیحی منتهی به ۳۱ دسامبر ۱۹۴۸ و سنوات بعدی نرخ مبالغی که کمپانی باید طبق جزء (I - ج) ماده ۱۱ قرارداد اصلی به دولت پردازد و مربوط است به وجوه لازم التأدیبه بابت مازاد ۶,۰۰۰,۰۰۰ تن از نه پنس به يك شلینگ ترقی داده خواهد شد.

ب- به منظور اجرای تغییری که در بند الف ماده ۷ این قرارداد تصریح شده به طور عطف بماسبق که شامل سال مسیحی منتهی ۳۱ دسامبر ۱۹۴۸ می گردد و با رعایت مقررات بند ۷ ماده ۱۰ قرارداد اصلی کمپانی در ظرف سی روز

از تاریخ اجرای این قرارداد مبلغ سیصد و دوازده هزار و نهصد لیره استرلینگ (۲۱۲۹۰۰ لیره استرلینگ) به دولت خواهد پرداخت.

۸- الف- در آخر بند الف ماده ۱۹ قرارداد اصلی عبارت زیر اضافه خواهد شد.

هر گاه موقعی یکی از طرفین تصویری نماید که قیمت‌های رومانی و یا قیمت‌های خلیج مکزیک دیگر مبنای مناسبی برای تعیین «قیمت‌های اساسی» نمی باشد قیمت‌های اساسی با توافق طرفین و در صورت عدم توافق طبق ماده ۲۲ از طریق حکمیت تعیین خواهد شد «قیمت‌های اساسی» که به این نحو تعیین می گردد به وسیله موافقتی که با تبادل نامه بین دولت (که صلاحیت لازم برای موافقت مزبور دارد) و کمپانی به عمل خواهد آمد برای طرفین لازم الرعایه خواهد بود.

ب- از تاریخ اول ژوئن ۱۹۴۹ بهایی که کمپانی بنزین و نفت و مازوت محصول نفت ایران را به مصرف کنندگان غیراز دولت برای مصرف داخلی ایران خواهد فروخت عبارت خواهد بود از «قیمت‌های اساسی» با کسر بیست و پنج درصد (۲۵%) به جای کسر ده درصد (۱۰%) که در بند (ب) ماده ۱۹ قرارداد اصلی پیش بینی شده است.

ماده ۹- در مقابل پرداخت مبالغ مزبور از طرف کمپانی، دولت و کمپانی موافقت می نمایند که کلیه تعهداتی که یکی از آنها تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۴۸ نسبت به دیگری در مورد بند (۱ الف) و بند (۱ ب) ماده ۱۰ و نسبت به ماده ۱۱ قرارداد اصلی و همچنین آنچه مربوط به «ذخیره عمومی» می باشد کاملاً انجام یافته است.

ماده ۱۰- با رعایت مقررات این قرارداد مقررات قرارداد اصلی در کمال قوت و اعتبار خود باقی خواهد ماند.

ماده ۱۱- این قرارداد بعد از تصویب مجلس شورای ملی و از تاریخ صحنه ملوکانه به موقع اجرا گذاشته خواهد شد دولت متعهد می شود که این قرارداد را هر چه زودتر ممکن شود برای تصویب مجلس شورای ملی تقدیم دارد.

تهران به تاریخ ۱۷ ژوئیه ۱۹۴۹ - ۲۶ تیرماه ۱۳۲۸

از طرف دولت شاهنشاهی

از طرف کمپانی نفت ایران و انگلیس محدود

نقل از صفحات ۴۵۲ تا ۴۵۵، کتاب نفت ایران، الول ساتن، ترجمه رضا رئیس طوسی